

Opinionsmätningarna i Amerika.

Av professor **Herbert Tingsten.**

I USA har man i högre grad än i något annat land sökt giva valmännen möjligheter att direkt och indirekt öva inflytande på statsstyrelsen. Delvis sammanhänger detta med att en extremt demokratisk ideologi behärskat amerikanskt statsliv, delvis beror det på att det mött utomordentliga svårigheter att om-sätta den formella demokratin i verklig folk-styrelse; särskilt de delstatliga och kommunala representationerna ha, trots folkvalet, ofta sak-nat intim kontakt med folkopinionen. Den amerikanske valmannens legala funktioner äro emellertid utomordentligt omfattande. Han skall välja president, senatorer och kongress-män i unionen. Såsom medborgare i en delstat skall han välja guvernör, representation, ofta även domare och ett antal högre ämbetsmän. I alla stater fordras att hans mening inhämtas vid beslut om författningsändringar; i omkring hälften av staterna finnas därjämte bestäm-

melser om referendum rörande vanliga lagar och om s. k. folkinitiativ i författnings- och lagfrågor. Som medlem av en kommun har valmannen att deltaga i ytterligare en rad beslut i sak- och personfrågor. Det är intet ovanligt att det på en och samma röstsedel gäller att taga ställning till flera tiotal val inom unionen, stat och kommun och att deltaga i ett tjugotal statliga och kommunala referenda.

Trots detta ser man på många håll i de opinionsmätningar, som under de senaste åren regelbundet och metodiskt genomföras av privata organisationer, en nära nog nödvändig utbyggnad av den amerikanska demokratin. Först genom desamma skapas, anser man, den regelbundna och fullständiga kontakt mellan styrande och styrda, till vilken folk-styrelsen anses syfta.

Opinionsundersökningar ha förekommit i

Hvor makten skall avgjøre alt, og rett og urett ikke lengere får diskuteres, der er et folk i virkelighet drevet inn i en moralsk fa-resone. Der truer søvnhet og sløvhet. Det vi har fått av kultur og ny, bedre ordning i det siste hundreåret, det var knapt blitt vårt uten den enkeltes rett og partiernes rett til det frie ord. Det gjælder å være på vakt om det vi har vunnet, og å vinne mer. Vi må vokte oss for modløshet og frafall. Det er ikke bare konger som kan abdicere; også et folk kan det.

Man prøver å skremme oss og bruker mange midler; man taler om "den skjebnesbestemte fremtid", om "en historisk nødvendighet" som skall ville diktaturet nu. Men det er ikke så sikkert med historien. Også i reaktionsperioden efter Napoleonkrigene talte man om eneveldet som det ufrakommelige, historisk nødvendige. Men det blev ikke fullt så nødvendigt som maktfilosofene sa. Det nye Europa blev liberalismens Europa; politistaten vek for retsstaten.

Amerika ända sedan 1912. Mest kända voro ännu för ett årtionde sedan de av tidskriften *Literary Digest* gjorda försöken. Tidskriften sökte särskilt att förutsäga utgången av val genom att i förväg föranstalta en omröstning bland grupper av väljare; därjämte gjorde man undersökningar rörande opinionen i aktuella frågor, såsom t. ex. förbudsfrågan. Frågorna framställdes skriftligt och utsändes till flera millioner personer; före 1932 års presidentval utskickades omkring 20 millioner röstsedlar. Adresser fick man genom kataloger över innehavare av telefoner och automobiler. Vid en rad tillfällen vunno tidskriftens metoder stora framgångar, i det att utgången av skilda val förespåddes med ringa felmarginal. Vid några tillfällen blev resultatet sämre, och vid 1936 års presidentval kunde man konstatera ett fullständigt misslyckande. Tidskriftens prognos, som stöddes på nära två och en halv million insända röstsedlar, gick ut på att den republikanske presidentkandidaten Landon skulle få femtiofyra procent av alla avgivna röster och 370 av 431 röster i elektorskollegiet; resultatet blev att den demokratiska kandidaten Roosevelt fick en betydande majoritet bland folket och alla röster i elektorskollegiet utom åtta. Detta fiasko berodde utan tvivel väsentligen på att den väljargrupp, till vilken tidskriften vänt sig, icke var representativ för folket i dess helhet. Genom att fråga endast innehavare av telefoner eller automobiler fick man fram opinionen endast inom de mera välsituerade folkgrupperna.

Efter år 1936 ha andra metoder att fastställa opinionen blivit förhärskande. Man söker icke längre nå så stora väljargrupper som möjligt utan strävar i stället efter att göra ett representativt urval. De båda ledande organisationerna äro American Institute of Public Opinion, lett av doktor George Gallup, och det med tidskriften *Fortune* lierade institutet. I det följande beröras endast det först-

nämnda institutets, Gallupinstitutets, metoder, men övriga institut äro verksamma efter i huvudsak samma riktlinjer.

Gallupinstitutet, vars arbete nyligen ingående skildrats (Gallup and Rae: *The Pulse of Democracy*; New York 1940), understödjes av omkring 120 tidningar, som regelbundet publicera institutets omröstningsresultat. Opinionsundersökningarna tillgå på så sätt, att av institutets ledning utformade frågor muntligen framställas genom i olika delar av landet anställda personer. Frågorna riktas till ett antal personer, som besökas på sina arbetsplatser eller i hemmen eller tillfrågas på gatan eller i offentliga lokaler. Principen är att de tillfrågade skola i miniatyr avspegla väljarkåren i dess helhet. I första rummet tillses att skilda geografiska områden, land och stad, olika inkomstgrupper, åldrar och kön äro representerade bland de tillfrågade i samma proportion som inom hela folket. Ibland tages, då så befinnes nödvändigt, även andra hänsyn; så t. ex. kan vid urvalet den religiösa tron och den nationella härkomsten beaktas. På detta sätt blir det möjligt att klarlägga folkopinionen genom att tillfråga ett begränsat antal personer. Frågorna riktas till mellan några tusen och några tiotusental personer. Statistiska analyser visa att, om urvalet är representativt, felkällan blir mycket liten även om endast något tusental personer tillfrågas. Numera anordnas regelbundet flera opinionsundersökningar varje vecka. I brådskande fall kan en undersökning slutföras på ett par dagar.

Att opinionsundersökningarna i allmänhet giva säkra resultat klargöres i de fall, då dylika undersökningar hållas strax före val och folkomröstningar. Vid presidentvalet i höstas förutsade opinionsinstitutet Roosevelts majoritet inom marginalen av en eller ett par procent. Före 1938 års val av medlemmar i representanthuset antog Gallupinstitutet, att demokraterna skulle vinna 264, republikanerna

165 och andra partier 6 platser; valresultatet blev att demokraterna fingo 262 ,republikanerna 170 och andra partier 3 platser. I samband med folkomröstningar ha liknande resultat uppnåtts, ehuru felmarginalen här synes vara något större, möjligen beroende på att röstningsfrekvensen vid folkomröstningar genomgående är obetydlig. Då exempelvis en beskattningsfråga framlades till omröstning i Maine år 1937, gav Gallupinstitutets undersökning vid handen, att förslaget skulle avvisas av 72 procent av väljarna; vid omröstningen uttalade sig 67 procent mot förslaget.

Endast en ringa del av opinionsundersökningarna gäller emellertid person- eller sakfrågor, som sedermera komma före vid val eller folkomröstningar. Av vikt är naturligtvis opinionsinstitutens verksamhet främst i sådana fall, då icke på något annat och säkrare sätt upplysning erhålles om folkets ställningstagande. Ett stort antal undersökningar gälla aktuella politiska frågor, såsom av regeringen eller inom representationen i union eller delstater väckta förslag. Många av de reformförslag, som Roosevelt under senare år framlagt, ha varit föremål för inofficiella omröstningar, och dessa resultat har utan tvivel i vissa fall påverkat de styrandes handlande. Då Roosevelt år 1937 föreslog en reorganisation av högsta domstolen, tydligen i avsikt att nedslå dess motstånd mot regeringens reformpolitik, delade folkmajoriteten enligt opinionsmätningarna kongressens negativa inställning, vilket sannolikt medverkade till att presidenten uppgav sina planer. I andra fall har däremot folket klart anslutit sig till den omfattande ekonomiskt sociala reformpolitik, som utmärkt Roosevelts presidentur. Under de senaste åren ha de opinionsundersökningar, som gälla utrikesfrågor, tilldragit sig det största intresset. I stort sett tyda dessa på att folket i stigande utsträckning övergått från den isolationistiska ståndpunkten till den aktiva linje, som Roosevelt företrätt.

Förslagen om hjälp till England ha vid skilda tillfällen rekommenderats av stora majoriteter, samtidigt som ett överväldigande flertal uttalat sig mot militär intervention. Av stort aktuellt intresse äro två omröstningar, vilkas resultat publicerades i slutet av april. Den ena gällde frågan: "Bör man använda den amerikanska marinen till att konvojera fartyg, som föra krigsmateriel till England?" 41 procent av svaren voro jakande, 50 procent nekande och 9 procent obestämda. Vidare frågades om konvojering borde förekomma, därest England eljest riskerade att bli besegrat. På denna fråga svarade 71 procent ja och 21 procent nej, medan 8 procent saknade bestämd uppfattning.

Man har vidare framställt en mängd frågor rörande mera allmänna attityder och åskådningar. I april 1939 ställdes frågan: "Vilken socialklass i landet anser Ni Er tillhöra? Medelklassen, den högre klassen eller den lägre klassen?" Det märkliga resultatet blev att 88 procent av de tillfrågade förklarade sig tillhöra medelklassen. Vid en ungefär samtidig omröstning uppställdes frågan, vilket europeiskt land de röstande tyckte bäst om. 43 procent uttalade sig för England, 11 procent för Frankrike, 4 procent för vardera Schweiz, Finland och Sverige och 3 procent för vardera Irland och Tyskland.

Av vissa omröstningar ha några författare dragit slutsatsen, att folket i gemen är mera frisinnat och fördomsfritt i vad man kan kalla socialmoraliska frågor än som i allmänhet antages. Sålunda har det väckt stor uppmärksamhet, att betydande majoriteter uttalat sig för födelsekontroll och för upplysningsverksamhet beträffande veneriska sjukdomar. På andra punkter ha emellertid omröstningarna medfört stora missräkningar ur den mera avancerade opinionens synpunkt. Sålunda ha överväldigande majoriteter uttalat sig mot åtgärder för att underlätta äktenskapsskillnad — trots att de amerikanska

statslagarna på detta område i regel äro ytterst restriktiva — och mot att gifta kvinnor ägna sig åt yrkesarbete, då de kunna försörjas av sina män. Många opinionsundersökningar ådagalägga det från de egentliga folkomröstningarna väl kända förhållandet, att folket är långt mera benäget för att i största allmänhet påyrka reformer än för att godtaga den ökade beskattning, som blir en konsekvens av reformerna. Vid en omröstning uttalade sig exempelvis 81 procent för att staten skulle ordna med läkarhjälp åt obe-medlade, men endast 59 procent sade sig vara villiga att betala högre skatter för ändamålet.

Med det amerikanska partiväsandets egenartade karaktär sammanhänger att s. k. "pressure groups" — påtryckningsgrupper — spela en långt större roll än i europeisk politik. Yrkessammanslutningar och organisationer, som bildas för att föra fram ett bestämt krav, söka inom båda de stora partierna genom påtryckningar vid valen och i representationerna vinna gehör för sina syften. Dylika organisationer kunna mången gång genom att auktionera med båda partierna vinna vida starkare politiskt stöd än deras styrka inom valmanskåren betingar; det förnämsta exemplet härpå är anti-saloon-leagues framgångsrika arbete för allmänt rusdrycksförbud. Vid några tillfällen ha opinionsundersökningarna bidragit till att fastställa energiska påtryckningsgruppers verkliga styrka. I mitten av 1930-talet framförde en av doktor Townsend bildad organisation den fantastiska planen, att alla personer över 60 år skulle få en unionell pension på 200 dollars i månaden. Organisationen syntes snabbt vinna terräng och kandidaterna vid kongressvalen började visa sig benägna att stödja den. En serie opinionsundersökningar klarlade emellertid att visserligen en stor majoritet av valmännen krävde ålderspensionering, men att endast ett ringa fåtal anslöt sig till Townsend-planen. Det

ta medverkade till att ett orimligt projekt snabbt diskrediterades.

Opinionsmätningar ha även igångsatts i Frankrike och England men ha där icke spelat tillnärmelsevis samma roll som i Amerika. I England har en rad omröstningar klarlagt regeringens och regeringspolitikens stora popularitet.

*

I Amerika har opinionsundersökningarnas betydelse och värde livligt debatterats. Under de senaste månaderna har ett visst intresse för frågan framträtt även i Sverige. I det följande skall jag i korthet beröra några synpunkter av större betydelse.

Den allmänna motiveringen för opinionsundersökningarna är, såsom redan antytts, att de skulle vara ägnade att stärka sambandet mellan styrande och styrda och att de skulle öka folkmeningens reella inflytande på statsverksamheten. Man har också betonat, att undersökningarna äro ägnade att öka det politiska intresset och den politiska bildningen. Härvid tänker man icke i första rummet på de vid en opinionsmätning intervjuade, som utgöra ett fåtal, utan på de massor, som genom pressen följa undersökningarna. Stundom framskymtar i propagandan för opinionsmätningar också tanken att folket i allmänhet "har rätt", att de stora massorna i grunden äga den djupaste politiska insikten; på denna något mystiska tro skola vi icke närmare ingå.

Uppfattningen att i ett demokratiskt system avgöranderätten eller det bestämmande inflytandet i så stor utsträckning som möjligt skall tillkomma folket har med alldeles särskild styrka hävdats i amerikansk debatt. Den dominerar emellertid icke helt amerikansk ideologi och är icke den tongivande i exempelvis svensk och engelsk demokrati. Med folkstyrelse behöver man icke mena, att folket skall besluta i så många frågor som möjligt. Man kan också därmed avse en på allmän rösträtt byggd regim, under vilken folk-

opinionen angiver de allmänna riktlinjerna, medan folkets förtroendemän fritt avgöra de särskilda sakfrågorna. Bland annat utifrån denna synpunkt har man i vårt land, liksom i många andra demokratier, avvisat förslag om införande av ett mera allmänt folkomröstningsinstitut. Om synpunkten anlägges, måste den principiella motiveringen för opinionsundersökningarna såsom nödvändiga ingredienser i demokratien förkastas. Man blir snarast benägen att betrakta opinionsmätningarna med en viss misstro. Vad folket önskar eller antages önska — även om dess krav äro mycket oklart formulerade och grunda sig på en bristfällig kunskap om den behandlade frågans förutsättningar — blir i en demokrati av utomordentlig betydelse; det blir svårt att handla i strid med en förment opinion. Detta och liknande skäl för skepsis mot opinionsundersökningarna framfördes i flera inlägg i en enquête, som för ett år sedan publicerades i en åt dessa frågor ägnad amerikansk tidskrift (*Public Opinion Quarterly*, juni 1940). Den för sina böcker om Middletown berömde sociologen Robert Lynd anförde bl. a. att opinionsmätningarna verkade i konservativ riktning; då folkmeningen i en viss fråga konstaterats uppstod en tendens att anse frågan avgjord och därmed att avstå från konstruktiva förslag. Särskilt i något mera invecklade frågor, i vilka ett studium är nödvändigt för att komma fram till en grundad uppfattning, kunna opinionsundersökningarna bli farliga; en ytlig folklig föreställning, som knappast i rimlig mening kan betraktas som en opinion, kan då såsom auktoriserad folkmening anses bindande för regering och representation. Vid egentliga folkomröstningar är risken mindre, då dessa i regel förenas med en omfattande diskussion, ofta kompletterad med en officiell upplysningsverksamhet av rent saklig karaktär.

Opinionsmätningarna ha också kritiserats såsom opinionsbildande. Många väljare äro

benägna att ansluta sig till majoriteten; vid varje omröstning uppstår därför en anslutningsgrupp (the band wagon vote) som förstärker den uttryckta tendensen. Med all sannolikhet ligger det något riktigt i detta påpekande. Vissa omröstningsserier, då gång på gång inom kort tid samma fråga framställts, tyda emellertid på att synpunkten icke får tillmätas större betydelse.

Det bör slutligen understrykas, att vissa olikheter mellan svensk och amerikansk politik måste beaktas vid en prövning av opinionsmätningarnas värde i vårt land. I Amerika ha dessa mätningar fått en speciell betydelse därför att det amerikanska partiväsendet i relativt ringa grad tjänar som uttrycksmedel för opinionerna. Redan det förhållandet, att partierna endast äro två och att valen genomgående ske efter majoritetsmetoden, leder till att de politiska uppfattningarna icke mera fullständigt och nyanserat kunna göra sig gällande inom de representativa organen. Härtill kommer att de stora partierna i första rummet inrikta sig på unionspolitiken, trots att de äro verksamma även inom stater och kommuner. Med allt detta sammanhänger att partierna i första rummet äro rena valorganisationer, icke idé- eller intressepartier i europeisk mening. Inom båda partierna möter man konservatism likaväl som radikalism i ekonomiska och sociala frågor; en stor del av det demokratiska partiet är agrart färgat, medan en annan del representerar industriarbetarna, och inom motpartiet är situationen likartad; samma parti kan i en stat företräda utpräglad konservatism, i en annan radikala reformsträvanden. Ett alldeles särskilt behov föreligger alltså av att fastställa folkopinionen i skilda frågor; härav följer som en konsekvens folkomröstningarnas, de direkta primärvalens, påtryckningsgruppernas och opinionsundersökningarnas stora betydelse i amerikanskt statsliv. I Sverige ha vi fyra stora partier, som visserligen icke kunna sägas företräda

Internationell debatt.

Vad skall ske med Europa?

Debatten om Europas framtidsöde pågår alltjämt livligt på de håll, där man ännu kan dryfta saken. Vi referera här ett par uttalanden i saken, som härstamma från den nordiska idédebatten, nämligen ett från Danmark och ett från Finland. Det förra härrör från en föreläsning i Lund, som för någon tid sedan hölls av den kände vetenskapsmannen dr *Erik Brüel*, bl. a. utgivare av "Udenrigspolitiske Meddelelser". Det andra har till författare den finländske historikern dr *Eirik Hornborg*, väl känd även i vårt land icke minst som föreläsare. Uttalandet finns i den av honom redigerade tidskriften *Nya Argus* (Hälsingborg april 1941).

Dr *Brüel* skisserade i sin föreläsning upp, hur den mänskliga samhällsutvecklingen fortskridit från familjen, 'släkten, staten fram

emot det internationella samhället eller staternas samhälle. Han erinrade vidare om, att statens största svårighet i början var att få slut på släktfejdena. Denna utveckling tog tid och krävde offer. Men den var oundgängligen nödvändig för hela vårt kulturuppbyggande.

Ännu långt innan staten på detta sätt åvägbragt fred inom släktsamhället började ett nytt "allas krig mot alla" mellan staterna. För att göra slut på detta krig, vilket som var och en vet ännu i dag är i full gång, har man länge arbetat på organisationen av ett nytt samhälle, staternas samhälle eller det internationella samhället, ibland tänkt att blott omfatta Europa som t. ex. Den heliga alliansen, ibland tänkt som varande av universell karaktär, t. ex. Nationernas Förbund. Detta samhälle möter vid lösningen av sina uppgifter att skapa fred och ordning inom stats-samhället svårigheter av liknande natur som

skilda grundåskådningar, men som verka för tämligen bestämda programmatiska fordringar och äro ojämförligt mera homogena än de båda amerikanska partierna. Med all säkerhet finnes en jämförelsevis fast kombination av åsikter på olika områden hos högermannen, bondeförbundaren, folkpartisten och socialdemokraten. Genom de proportionella valen säkras överensstämmelse mellan de politiska partiernas andel i representationen och deras styrka inom folket. Behovet av att finna kompletterande uttryck för folkopinionen blir icke detsamma som i USA. Många opinions-

mätningar, som där te sig intressanta, skulle här verka meningslösa. Samtidigt leder den större partipolitiska differentieringen i Sverige till ökade svårigheter vid ett genomförande av opinionsundersökningar. Det blir nödvändigt att tillse att det valda klientelet även ur partisynpunkt blir representativt.

Det är uppenbart att frågor av utrikespolitisk natur här icke med samma frihet som i Amerika skulle underställas folket. De intressantaste opinionsundersökningarna i Amerika under senare tid ha blivit möjliga genom landets makt och relativa isolering.

dem staten mötte, då den skulle skapa fred och ordning inom släktsamhället. Det har för det första ingen annan makt att stödja sig på än staternas egen och vidare ha i synnerhet stormakterna liksom på sin tid stormännen visat sig högst ovilliga att gå med på en begränsning av sin självbestämmanderätt. Liksom under den tidiga medeltiden många mindre stormän slöto upp kring kungen för att kuva de få stora, d. v. s. att man etablerade en centralmakt på kollektiv basis, så sökte man också i Nationernas Förbund att ge de många mindre staterna formellt lika-berättigande och därigenom komma fram på den kollektiva vägen. Sedan detta misslyckats ha nu de två stormakterna Tyskland och England t. v. för Europas vidkommande beslutat att var för sig söka bli vår världsdels centralmakt, d. v. s. "kung" bland Europas stater. Man söker nu med andra ord skapa en centralmakt på individuell väg på liknande sätt som när inom den enskilda staten en särskilt stark storman etablerade sig som kung. Om detta kommer att lyckas — och om det kommer att lyckas i första omgången — därom kunna vi intet veta, men att det måste göras ett slut på "allas krig mot alla" inom staternas samhälle, om den mänskliga kulturen inte skall förstöras, är lika självklart som att man inom den enskilda staten måste komma till ett slut på släktfejdena. Det tog tid och det gjorde ont, men det lyckades. Också inom staternas samhälle måste skapandet av ordnade förhållanden betalas med en begränsning i staternas självbestämmanderätt.

En sådan bebådade för en tid sedan på Englands vägnar Harold Nicholson i ett tal i svenska klubben i London och härförleden på Tysklands vägnar dr Goebbels. En sådan begränsning är man alltså någorlunda säker på, vem som än vinner!

Europa genomgår för tillfället en sociologisk koncentrationsprocess, motsvarande den som den nationella staten genomgått från början av medeltiden till inemot mitten av 1600-talet. Att denna koncentrationsprocess med tiden kommer att avskaffa kriget inom staternas samhälle liksom den innanför staten avskaffade släktfejdena har man på basis av de vunna erfarenheterna rätt att antaga, men det kommer att dröja länge och kosta mycket, icke minst för de små staterna.

Så långt dr Brüel, som givit sin föreläsning underrubriken "En sociologisk betraktelse". Dr *Hornborg* diskuterar likaledes från historiska utgångspunkter problemet om en "nyordning" i världen. Han erinrar om, att de ansatser till världsvälde, som historien vet omtala, alla grundats på idén om ett folks eller ett lands härskarställning. För bortåt femtusen år sedan drömde Akkads konungar om ett världsherravälde. Sedan följer paraden av furstarna i Ur, babylonier, assyrier de persiska storkeungarna, Alexander, romarväldet, den tysk-romerska kejsardrömmen under medeltiden och slutligen Napoleon. Ingen lyckades förverkliga sina syften.

De gjorda reflektionerna innebära icke ett generellt avvisande av opinionsmätningstoderna. I vissa fall skulle dessa säkerligen kunna vara av verkligt värde. Särskilt gäller detta sådana frågor, till vilka de politiska partierna icke tagit bestämd ställning och i vilka folkets uppfattning är av särskild betydelse som faktor i det motivkomplex, vilket bestämmer statsmakternas handlande. Samma synpunkter göra sig här gällande som i fråga om den egentliga folkomröstningen. År 1922 infördes i vårt land det konsultati-

va referendum. Den reella orsaken var att man önskade fastställa väljarnas mening i förbudsfrågan, eftersom i denna fråga opinionens ställning måste på ett alldeles särskilt sätt beaktas; ett rusdrycksförbud, som icke uppbäres av en mycket stark folkmajoritet, kan icke effektivt genomföras. 1922 års folkomröstning har emellertid blivit den enda. Så sparsamt behöver icke opinionsmätningen begagnas. Men än mindre bör den upphöjas till någon integrerande beståndsdel av den svenska folkstyrelsen.

Och man kan fråga sig, om den storslagna drömmen har större möjligheter i vår tid, och om dess förverkligande skulle vara till lycka för folk och mänsklighet.

Även om drömmen om världsherravälde en gång kunde förverkligas, så förefaller det inte sannolikt, att frid, samförstånd och kulturell blomstring stode att ernå på den vägen. Det är — också under förutsättning av den bästa vilja — praktiskt omöjligt för en härskande grupp att så avväga fördelningen av arbete, uppgifter och naturens håvor, att allmän belåtenhet komme att råda. Organisationen komme ohjälpligt att präglas av ensidiga synpunkter. Med överväldigande sannolikhet bleve resultatet en missnöjets sådd, som oavlatligt gäve bittra frukter. Mänskligheten komme att uppdelas, eller i varje fall att känna sig uppdelad, i härskare och behärskad, och inga maktmedel kunde i längden upprätthålla ett sådant system. Den enda kraft, som kunde hålla folken samlade i en överstatlig och övernationell organisation, är den fria viljan, närd av insikten om organisationens allmännyttan.

Men innebär inte detta, att drömmen om en till gemensam fördel organiserad mänsklighet icke blott är, utan även i alla tider måste förbli en dröm? Skall man någonsin i denna jäsande och splittrade värld kunna påräkna frivillig anslutning till en organisation som i viss mån begränsar de enskilda staternas suveräna handlingsfrihet? Nära ligger denna möjlighet sannerligen inte. Och ingen kan säga, om den över huvud existerar. Men det finns dock vissa tecken, som antyda tänkbarheten av en utveckling i riktning mot det hägrande målet. Statsbildningsprocessen har genom tidevarven fortskridit från dvärgartade stamstater till väldiga riken, och därvid ha gemensam fördel och fri vilja spelat en minst lika stor roll som erövring. Och i vår egen tid ha vi inom tvenne grupper av stater bevittnat utvecklingen av relationer, som måhända ge anvisning om den väg, som kan tänkas leda till världsorganisationen. Den ena gruppen, obetydlig om man tar hänsyn till folkmängd och maktmedel, bildas av de skandinaviska staterna och det i deras krets upptagna Finland. Hade den nordiska gemenskapen fått ostört utveckla sig, så hade den med rätt stor sannolikhet lett till en form av sam-

manslutning och samarbete, som väl hade kunnat betraktas såsom förebildlig. Den andra gruppen går under det i någon mån missvisande namnet Brittiska riket — i själva verket ett över alla världsdelar fördelat komplex av självständiga stater, förenade med starka men svårdefinierbara band. Till gruppen kan hänföras också ett antal icke till "riket" hörande exotiska stater, som på olika sätt äro bundna vid eller förbundna med Storbritannien.

Båda de nämnda grupperna representera nyheter med avseende på inbördes relationer. Någon verklig motsvarighet i forna tider har historien icke att uppvisa. I det ena fallet gäller det företrädesvis gamla stater, de äldsta i Europa, som frivilligt alltmer ha närmat sig varandra och till synes voro på god väg att skapa en sammanslutning av dittills osett slag, i det andra åter ett väldigt, världsomspännande rike, som självmant har upplöst sig i ett antal självständiga stater — för att så mycket fastare hålla ihop. Om sådana gruppbildningar uppstode på olika håll, där förutsättningar finnas, och efter hand närmade sig varandra genom ekonomiska och politiska fördrag, framgångna ur frivilliga överenskommelser, kunde en organisation tänkas uppstå, vilken genom sin omfattning och styrka efter hand attraherade allt flera makter, tills målet i praktiken vore nått. I praktiken, ty kravet på alla makters anslutning är rent teoretiskt; är organisationen tillräckligt omfattande, så är den i stånd att skänka mänskligheten arbetsfred.

Men är det väl tänkbart, invänder man, att en så väldig och på samma gång så föga fast överstatlig sammanslutning skulle kunna existera en längre tid? Därpå kan ingen ge svar. Tänkbart synes det vara om blott känslan av gemensamt gagn slår rot hos medlemmarna, men tyvärr skänker historiens dystra vittnesbörd stöd åt tvivlet. Men tvivlet är ingen orsak till misströstan. Ingen klok och erfaren människa tar itu med ett svårt företag utan att hysa vissa tvivel om utgången, men den som avstår från att försöka dömer därmed sig själv till misslyckande. I detta fall gäller det den största uppgift mänskligheten har haft sig förelagd — uppgiften att trygga en dräglig och människovärdig framtid.